

„Felemeli a lelket, megdobogtatja a szívet, örömet szerez” Kőszegi Imre 75 éves

Idén decemberben tölti be 75. életévét a Liszt-díjas jazzdobos, Kőszegi Imre, aki ebből az alkalomból úgynevezett életműkoncertet ad a Müpában, különféle formációkat felvonultatva, amelyekben egykor játszott, illetve játszik ma is. Jubileumi beszélgetésünkben a zenetanárként, zeneszerzőként is sikeres jazzlegenda, a Magyar Jazz Szövetség egykori elnöke bepillantást engedett hatvanéves pályafutása legérdekesebb pillanataiba.

Gyakran jársz ide, a Budapest Jazz Clubba?

Közel lakom hozzá. Ráadásul a helynek köze van az életemhez is, de nem jellemző, hogy rendszeresen látogatnék kávézókat, kocsmákat. Hasonló jazzklubokban rengetegszer felléptem Európa-szerte, leginkább Németországban. Nem vagyunk rosszabbul ellátva hasonló profilú helyekkel. A hatvanas években nem volt semmilyen ezekhez fogható, akkoriban főleg egyetemeken játszottunk. Az első jazzklub, a Dália valamikor 1963-ban nyílt meg az Alkotmány utca és a Bajcsy-Zsilinszky utca sarkán, ott bontogattam én is a szárnyaimat, mint jazzdobos.

Nemigen szerette a hatalom a jazzt.

Egyáltalán nem. A jazzt valamiféle Amerikából érkező imperialista móténynek tartották, amelyet Coca Cola-mármorban fetrengő emberek hallgatnak. Aztán mégiscsak elindult egyfajta fejlődés, hála annak az értelmezésnek, miszerint a jazz az elnyomott fekete kisebbség kultúrája, s mint ilyen, nekünk is fel kell karolni.

Hogyan hatott a műfaj fejlődésére a rendszerváltás?

A Kádár-rezsim után annyival könnyebbé vált a zenészek, így a jazzisták helyzete is, hogy szabadon kijárkálhattak nyugatra, elsősorban a vendéglátóiparban zenélni. Érdekes módon jórészt jazzt játszottak az éttermekben és presszókban, arra táncoltak szívesen az emberek.

Mikor és hogyan akadt be nálad a jazz?

Meglehetősen korán. Ötéves koromtól zongorázni tanítottak a szüleim, bár amióta az eszemet tudom, mindig is dobolni szerettem volna. De „sajnos csak” zongoránk volt otthon, édesanyám kedvtelésből játszott rajta. A világháborúban csaknem rommá lőtték a házunkat, de a hangszer valahogy megúsza. Sokáig nem volt dobfelszerelésem, fazekakon, lábasokon doboltam, és viszonylag hamar megtanultam az alapokat, így tízegynéhány évesen már nagyobb srácokat kísérhettem, 15 évesen pedig már zenekarban doboltam. Mindent magamnak kellett megtanulnom és begyakorolnom, hiszen akkoriban még dobost sem láttam. A népszerű cigányzenekarokban nem volt dobos, és ugye televíziónk sem volt. Aztán megkaptam az első kezdetleges dobfelszerelésemet: lábdob, alsó és felső tam, pergő, cintányér. Először megijedtem a hangjától, mert a csörömpöléshez voltam szokva. A rádióból hozzám

Kőszegi Imre. © Kteb Attila

„A világháborúban csaknem rommá lőtték a házunkat, de a hangszer valahogy megúsza. Sokáig nem volt dobfelszerelésem, fazekakon, lábasokon doboltam.”

is a Záray–Vámosi-zene érkezett el leggyakrabban, de lelkesen lekísértem őket is az edényekből összeállított dobszerkómon. Viszont lehetett fogni egy amerikai jazzadót, amelyben a legismertebb ottani jazzproducer és speaker, Willis Conover vezetett műsort és mutatott be számokat, és a szüleim engedték nekem, hogy hallgassam az este 10-kor kezdődő műsort. Akkor szerettem bele a műfajba.

Indulásod idején kik voltak az ismertebb jazzdobosok?

Kovács Gyula volt akkor a csúcs, de az enyém mellett felfelé ívelt már Lakatos „Pecek” Géza és Jávorai Vili pályája is. Némi nevem már volt azért, elvégre olyan kiváló muzikusokkal játszottam, mint Pege Aladár bőgős, Lakatos Ablakos Dezső szaxofonos, a zongoristák közül Balogh Csibe Jenő, de felléptem Fogarasi Jánossal, Garay Attilával,

Kőszegi Imre. © Kleb Attila

Gonda Jánossal is, ők szintén jazz-zongoristák voltak. Megemlítem a remek gitárművészt, Kovács Andort is egykori zenészkollégáim közül.

Olykor elmozdultál a populárisabb műfajok felé is, holott ezt sok jazzmuzsikus rangján alulinak érzi.

Sokakkal játszottam együtt Zorántól Presseren át a Neoton Famíliáig, utóbbiak egyik lemezét én doboltam föl. Akkoriban, a hatvanas-hetvenes években ez máshogy működött. Alig volt jazzklub, ellenben meg kellett élni valamiből. Kézenfekvő volt a vendéglátózás és a popzene.

A dobolás meglehetősen strapás tevékenység. Hogy tartod magad karban, hogy 75 évesen is végig bírj egy-egy koncertet?

Rendszeresen úszom, nagyokat sétálok a Margitszigeten, ami lelkileg is feltölt. Persze jók a genetikai adottságaim is.

Számos formációban megfordultál. Melyeket emelnéd ki közülük?

1964-ben váltottam a Pege Quartetben Kovács Gyulát, ami nagy dolognak számított. Pegével készítettük az első magyar jazzlemezt, 45-ös fordulatszámmon, egy-egy szám fért mindkét oldalára. Előtte 1963-ban a saxofonos Ráduly Misivel elvállaltunk egy cirkuszi zenélést Jugoszláviában, majd 1966-tól 1970-ig a Horváth Sextettel turnéztuk végig Európát. Ez volt az egyik legfontosabb tanulóidő az életemben. Megismerhettem a világ legkiválóbb jazzmuzsikusait és bandáit, és nem mellesleg jól is kerestem. 1970-től újra itthon muzsikáltam, és abba hagytam a vendéglátós zenélést, szinte csak jazzel és tanítással foglalkoztam. Magyarországon csak a jazzből nemigen lehet megélni. A legtöbbben beszállnak egy bigbandbe, ami fix jövedelmet jelent, mellette meg olyan zenét játszhatnak, amelyet

akarnak. Egyesek pedig elmennek tanítani. 1972-től aztán csatlakoztam a Rákfogóhoz, ahová akkoriban jött át a Syriusból Ráduly Misi és Orszáczky Jackie, valamint Babos Gyuszi, Szakcsi és én. Ez volt számomra a nagy Rákfogó. 1986-ban Zolnay Pál rendező filmet forgatott *Sámánének* címen a Makám zenekarról, abban én voltam az egyik főszereplő Jordán Tomi mellett. Igaz, nem látszottam, de végigkongáztam az egészet. Akkortájt gyakorlatilag mindenkit kísértem Csala Zsuzsától Kabos Lászlóig. Továbbá az összes Vukán György által írt filmzenében én doboltam, és olykor engem is felkértek filmzeneszerzésre.

Sokáig tanítottál. Milyennek látod az utánpótlást?

60 éve vagyok muzsikus, ebből 55-öt tanítással töltöttem. Eleinte magántanítványaim voltak. Tanítottam dobolni például az egykori LGT-s Laux Józsit is. Később a Vasutas Zeneiskolában is oktattam, az OSZK Stúdióban, aztán voltam a Zeneakadémia Jazz Tanszékének vezető ütőtanára. Nem minden tanítványom lett dobos, de mindannyian szerettek az óráimra járni, egyesek afféle terápiás jelleggel. De a kezem alól került ki például Mohay András, Németh Feri, aki az USA-ban lett sztár, Csörsz Zoli, Dés Andris. A mai menők közül egyedül Borlai Gergőt nem tanítottam.

Téged sosem zavart, hogy a dobos afféle háttérember a zenekarokban?

Amikor megalakítottam első saját együttesemet, a Kőszegi Rhythm & Brass – amelyik leginkább ütősökből állt, és a fellépésekre olyan kiváló szaxofonosokat hívtunk, mint Dés, Dresch, Tony Lakatos, Tűzkő Csaba, Németh Jancsi, később Tóth Viktor, Bacsó Kristóf, s remek zongoristák, bőgősök játszottak velünk –, forradalmi újításokat vezettem be a zenekar elhelyezkedésében, hogy mindenki jól látszódjon a nézőtérről. Kovács Andor gitárművésszel

„Ha nagyon nem bírtam azt a zenét, amit kísértem, nem is igen figyeltem a zenére, hanem a zongorista zakójának a gyűrődése alapján követtem a tempót.”

játszottam egyszer, ami óriási elismerésnek számított akkoriban. Ő például elem ült, majd lezser mozdulattal fölakasztotta a levett zakóját a cintányér-állványomra. Nem mertem szólni. Később aztán meggyőztem, milyen jó, ha látom őt játék közben.

Milyen gyakran vállalsz fellépést manapság?

Nyilván kevesebbet játszom, mint korábban, de azért hívnak rendszeren. Ma este például a Szimpla Kertben lépek föl Kárpáti Dóival, a Quimby trombitásával. Nemrég játszottam Elsa Valléval az Opusban, ott Szakcsival is játszottunk időnként.

Felteszem, hogy Csala Zsuzsát is jazzesen kísérted.

Valószínűleg igen, bár túrtöttem magam. Ha nagyon nem bírtam azt a zenét, amit kísértem, nem is igen figyeltem a zenére, hanem a zongorista zakójának a gyűrődése alapján követtem a tempót. A kifelé figyelést amúgy korán elsajátítottam, ugyanis tükör előtt gyakoroltam gyerekkoromtól. Így elkerültem azokat a szörnyű grimaszokat, amelyek sok dobos arcára kiülnek. Jávorai Vili nyelve például mindig a bal fülében volt játék közben. Volt egy kiváló francia dobos, Daniel Humair, egy időben gyakran játszott Pegével, ő nagyjából olyan benyomást keltett a dobok mögött, mint egy vasmunkás, aki ripityára akarja törni a dobfelszerelését. Rossz volt nézni, miközben remekül játszott.

Hogyan készülsz a Kőszegi75-re?

Nagyon. Legalább egy éve készülök rá. Komolyan megvisel, hogy mindazok, akiket nem hívtam meg, orrolnak rám, de annyi emberrel zenéltem életem során, hogy képtelenség lenne valamennyit egyszerre színpadra állítani. Ráadásul az a célom ezzel a koncerttel, hogy minden egyes etap egy különálló kis projekt legyen, és ezt elmondtam mindenkinek, aki ebbe a koncepcióba most nem fért bele. A fiatal és kiváló zongorista, Rozsnyai Péter fogja hangszerelni azt a vonós-nyégyest, amellyel együtt zenélek az egyik projektben, régi álmom valósul meg ezzel. Nem is vonósnyégyes, hanem vonósötös, mert bőgővel is kiegészül. A következő etapban a fúvósoké lesz a főszerep, jelesül Pecze Balázsé. A harmadik részben Thelonious Monk *Round Midnight* című balladája hangzik el, amit 40 éve játszottam először a Debreceni Jazzfesztiválon. Hasonló elemekből épül föl a koncert.

Ha egyetlen mondatban kellene összefoglalnod, mi a fontos számodra a jazzben és a dobolásban, mi lenne az?
Felemeli a lelket, megdobogtatja a szívet, örömet szerez nekünk zenészeknek és közönségnek is.

FON
TRADE MUSIC

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
+36 1 210 2790, +36 30 488 6622

Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach
Bags Berg Larsen BG Blackburn
Buffet Crampon B&S Cannonball Cherub
Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis
Wick Dotzauer Edwards Francois Louis
Gard Gator Getzen Hammig Hohner
Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth
King König & Meyer Kromat Leblanc
Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca
Marigaux Melton Muramatsu Musser
Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti
Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer
Straubinger Studio 49 Theo Wanne
Trevor J. James Vandoren Wilde+Spieth
Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom